

Tomasz Bojar-Fijałkowski

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

ORCID: 0000-0001-6979-8207

tbojar@ukw.edu.pl

O dualizmie kontroli jakości kształcenia na kierunku studiów pielęgniarstwo w kontekście deregulacji

Wstęp

Kształcenie na studiach wyższych wymaga kontroli jakości, wszakże prowadzące je jednostki dokonują tego w imieniu państwa. Prawa, jakie daje dyplom ukończenia wyższej uczelni, są na wielu kierunkach na tyle istotne, że proces ich uzyskiwania musi być weryfikowany przez odpowiednie organy, tym bardziej w przypadku kierunków otwierających drogę do wykonywania zawodów zaufania publicznego. W różnych okresach ewolucji polskiego systemu szkolnictwa wyższego funkcjonowały wielorakie formy kontroli jakości kształcenia.

Model kontroli kierunków studiów przez Polską Komisję Akredytacyjną jest już dość ugruntowany, a procedury jej działań znane. Mało kto jednak zauważa, że dwa kierunki studiów, tj. pielęgniarstwo i położnictwo, podlegają – jako jedyne w całym systemie szkolnictwa wyższego – drugiej, równoległej kontroli prowadzonej przez Krajową Radę Akredytacyjną Szkół Pielęgniarek i Położnych. Warto zastanowić się, jak powstał ten dualizm, czy miał on w przeszłości i czy ma nadal jakiegokolwiek uzasadnienie oraz czy nie powinien podlegać eliminacji w duchu deregulacji, by system kontroli kształcenia na studiach wyższych był sprawiedliwy i równy. Na wstępie można zaryzykować hipotezę, że dziś nie spełnia on tych wymogów.

Realizacja tak sprecyzowanego celu jest możliwa do osiągnięcia przy zastosowaniu typowych dla nauk prawnych metod badawczych: dogmatyczno-prawnej i historyczno-prawnej. Struktura pracy odpowiada powyżej określonym założeniom. Tekst rozpoczyna się od przedstawienia ewolucji regulacji kształcenia pielęgniarek, w tym zastąpienia kształcenia zawodowego studia-
mi wyższymi, oraz powołania organów kontroli jakości i ich przekształceń.

Część druga traktuje o potrzebie unifikacji modelu kontroli jakości kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w kontekście działalności Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Część trzecia poświęcona jest analizie dualizmu kontroli jakości kształcenia pielęgniarek w kontekście zasady równości prawa administracyjnego oraz równości podmiotów kontroli administracyjnej. Część czwarta, zarazem ostatnia, zawiera konkretne propozycje zmian ustawowych zmierzających do deregulacji i ujednolicenia modelu kontroli jakości kształcenia na kierunku pielęgniarstwo. Całość kończą wnioski oraz wykaz źródeł.

Pracę oparto na literaturze z zakresu prawa o szkolnictwie wyższym i nauce oraz prawa konstytucyjnego i administracyjnego oraz aktach prawnych aktualnych na dzień 15 maja 2025 r.

Ewolucja regulacji w zakresie kształcenia pielęgniarek

Regulacja z 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej w art. 7 ust. 1 pierwotnie wskazywała, że pielęgniarka uzyskuje kwalifikacje zawodowe po ukończeniu szkoły pielęgniarstwiej¹. W ówczesnym stanie prawnym kształcenie pielęgniarek odbywało się w szkołach pielęgniarstwiej (nie było studiów wyższych na tym kierunku).

Dopiero w 2001 r.² dokonano fundamentalnych zmian w systemie kształcenia pielęgniarek i położnych. Do katalogu szkół pielęgniarstwiej dodano, obok szkół pomaturalnych i wyższych szkół zawodowych, po raz pierwszy szkoły wyższe kształcące na studiach magisterskich i – jak to wówczas określono – studiach wyższych zawodowych. Wtedy też po art. 8 ustawy z 1996 r. dodano art. 8a–8c, powołujące do życia Krajową Radę Akredytacyjną Szkolnictwa Medycznego³, działającą przy ministrze właściwym do spraw zdrowia. Pośród zadań KRASzM wskazano w szczególności: ocenę, czy szkoła wyższa ubiegająca się o akredytację spełnia standardy kształcenia, w tym wymogi programowe określone odrębnymi przepisami; bieżącą oceną spełniania przez szkoły standardów kształcenia, w szczególności poprzez wizytację szkół i analizę wyników nauczania; występowanie do ministra właściwego do spraw zdrowia z wnioskami o wydanie akredytacji lub jej cofnięcie. Przedmiotem wizytacji szkół było badanie przebiegu i warunków realizacji procesu nauczania.

Tym samym w okresie przedakcesyjnym ustawodawca dostosował polski system kształcenia pielęgniarek i położnych do standardu wspólnotowego,

¹ Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 1996 r., Nr 91, poz. 410), dalej jako ustawa z 1996 r.

² Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2002 r., Nr 16, poz. 169).

³ Dalej jako KRASzM.

umożliwiając kształcenie pielęgniarek i położnych na studiach wyższych I i II stopnia. Konsekwencją tego była potrzeba kontroli jakości kształcenia akademickiego, wszakże Państwowa Komisja Akredytacyjna⁴, powstała dopiero w roku 2002⁵. Z tego powodu i w tym celu powstała KRASzM – bezpośrednia poprzedniczka Krajowa Rada Akredytacyjna Szkół Pielęgniarek i Położnych⁶.

Wielokrotnie nowelizowana ustawa z 1996 r. została zastąpiona ustawą z 2011 r.⁷, która wciąż jest w obrocie prawnym. Jej pierwotne brzmienie z 2011 r. ponownie dokonało zmian w systemie kształcenia kadr medycznych, wskazując w art. 52 ust. 1, że pielęgniarka uzyskuje kwalifikacje zawodowe po ukończeniu szkoły pielęgniarskiej, a tą jest uczelnia prowadząca kształcenie na kierunku pielęgniarstwo na poziomie studiów pierwszego stopnia lub studiów drugiego stopnia. Tym samym w roku 2011 usunięto z systemu kształcenia pielęgniarek wszystkie szkoły inne niż szkoły wyższe, a częściowo dla nich istniała KRASzM. W 2011 r. całe szkolnictwo wyższe, prawie od dekady, było już kontrolowane przez PKA⁸. Wówczas też KRASzPiP, mocą art. 57 ust. 1 ustawy z 2011 r., zastąpił KRASzM. Zmiana nazwy spowodowana była zawężeniem właściwości tego organu do kierunków pielęgniarstwo i położnictwo, a nie różnych kierunków medycznych uczonych w szkołach medycznych niższego szczebla.

Od 2002 r., czyli od czasu ukonstytuowania się PKA, funkcjonuje dualizm kontroli jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym, ale tylko na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo. Ponieważ dotyczy on wyłącznie tych dwóch kierunków, nie przykuwa uwagi ani opinii społecznej, ani decydentów. Z zagadnienia niszowego w roku 2002, ze względu na prowadzenie tychże kierunków przez duże, publiczne uniwersytety medyczne oraz małą liczbę studentów, co dziś skutkuje m.in. brakami kadrowymi, problem narastał wraz ze wzrostem zapotrzebowania rynkowego i tym samym rozpoczęciem szerokiego kształcenia pielęgniarek i pielęgniarzy przez liczne wyższe szkoły zawodowe. Dziś, co jest pozytywem, na kierunku pielęgniarstwo kształcenie odbywa się w ok. 100 szkołach wyższych w Polsce. Utrzymywanie dualizmu kontroli nad tymi dwoma kierunkami, przy w sumie prawie 1800 prowadzonych w kraju kierunkach studiów we wszystkich formach, poziomach i trybach, jest absolutnie niezrozumiałe i niezasadne.

⁴ Aktualnie: Polska Komisja Akredytacyjna, dalej jako PKA.

⁵ W latach 2002–2011 pod nazwą Państwowa Komisja Akredytacyjna.

⁶ Dalej jako KRASzPiP.

⁷ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 814 z późn. zm.), dalej jako ustawa z 2011 r.

⁸ Działającą od 1 stycznia 2002 r. na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 1990 r., Nr 65, poz. 385 z późn. zm.), znowelizowanej ustawą z dnia 20 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym, ustawy o wyższych szkołach zawodowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2001 r., Nr 85, poz. 924).

O potrzebie unifikacji modelu kontroli jakości kształcenia na wszystkich kierunkach studiów

Art. 241 ust. 1 prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁹ stwierdza jednoznacznie: „Jakość kształcenia na studiach podlega ewaluacji przeprowadzanej przez PKA”. Ustawodawca nie wskazuje, że ewaluacji jakości kształcenia dokonuje jakiegokolwiek inny organ. Nie używa zwrotu „między innymi” albo „w szczególności”. W całym PSzWiN, w art. 241–258, szczegółowo opisano strukturę, organy, zadania, zasady działania PKA, jednoznacznie wskazując ją jako jedyny organ właściwy w zakresie kontroli kształcenia na studiach wyższych w Rzeczypospolitej Polskiej. Regulacja ta nawet nie wzmiankuje o działalności, a nawet istnieniu jakiegokolwiek równoległego czy konkurencyjnego systemu kontroli, a PSzWiN traktować należy jako regulację dla szkolnictwa wyższego systemową.

O powodach powołaniu PKA wypowiedział się m.in. Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu do wyroku z 2013 r., wskazując, że celem nowelizacji tworzącej PKA było uregulowanie „zagadnień mających podstawowe znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego”, w tym m.in. „utworzenie systemu akredytacji i oceny jakości kształcenia”. Realizacji tak określonego celu służyć miało ustanowienie Akademickiej Komisji Akredytacyjnej, która przejęłaby „całokształt kompetencji w zakresie akredytacji”, obejmując zakresem swojego działania „cały system cywilnego szkolnictwa wyższego, tj. uczelnie działające na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym i ustawy o wyższych szkołach zawodowych – niezależnie od ich resortowej podległości”. W zamyśle ustawodawcy opinie Akademickiej Komisji Akredytacyjnej miały stanowić podstawę decyzji ministra w sprawie przyznania uczelni uprawnień do prowadzenia studiów wyższych, ich zawieszenia lub cofnięcia. Jednocześnie warunkiem przyznania uprawnień do prowadzenia szkół wyższych było uzyskanie pozytywnej opinii Akademickiej Komisji Akredytacyjnej. Proponowanym rozwiązaniom towarzyszyło zlikwidowanie Komisji Akredytacyjnej Wyższego Szkolnictwa Zawodowego. W toku prac ustawodawczych, ukierunkowanych na utworzenie jednolitego i powszechnego systemu akredytacji i oceny jakości kształcenia, zaaprobowano rozwiązania przedstawione we wskazanym projekcie, przy czym nowo powołanemu organowi nadano nazwę Państwowa Komisja Akredytacyjna¹⁰.

Jednoznacznie należy stwierdzić, że ustawodawca „przegapił” ten element modelu kontroli jakości kształcenia, jakim była ówczesna KRASZPiP. Pozostawiając ją w systemie, uniemożliwił sobie efektywne osiągnięcie zakładanego celu, jaki było objęcie całego systemu szkolnictwa wyższego, także podległego

⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1571 z późn. zm.), dalej jako PSzWiN.

¹⁰ Wyrok TK z 25 lipca 2013 r., sygn. akt SK 61/12, OTK-A 2013, Nr 6, poz. 84, pkt 2.1.

merytorycznie resortowi zdrowia, jednolitymi zasadami i regułami kontroli. Odkodowany przez Trybunał Konstytucyjny cel powstania PKA jest ze wszech miar słuszny i logiczny. Można odnieść wrażenie, że intencją ustawodawcy było zmonopolizowanie kontroli jakości kształcenia przez PKA, ale najwyraźniej przeoczone istnienie KRASzPiP.

O ile działalność samej PKA nie jest pierwszoplanowym problemem doktryny, choć zdarzają się prace z ciekawymi postulatami *de lege ferenda*¹¹ oraz uwagami także krytycznymi¹², o tyle działalność KRASzPiP w piśmiennictwie *de facto* nie jest w ogóle odnotowywana¹³, choć została ona podważona przez Prezydium PKA, sugerując, że w sferze szkolnictwa wyższego jedynie pielęgniarstwo i położnictwo jako kierunki, które muszą być akredytowane w dodatkowym odrębnym trybie przez powołane tylko w tym celu specjalne gremium. Aktualne wciąż pozostaje stwierdzenie PKA, że „należałoby zatem zmienić ten stan rzeczy, rezygnując z KRASzPiP”¹⁴.

Dualizm kontroli jakości kształcenia pielęgniarek a zasada równości

Aktualny stan prawny, czyli dualizm kontroli jakości kształcenia w przypadku kierunków studiów pielęgniarstwo i położnictwo, może rodzić pytania i poważne wątpliwości także na gruncie równości w ujęciu konstytucyjnym. Równość podmiotów podczas kontroli administracyjnej wynika zarówno z zasad państwa prawa, jak i z potrzeby zapewnienia legalności, bezstronności i efektywności działania administracji publicznej. W świetle zasady równości wobec prawa, wyrażonej w art. 32 ustawy zasadniczej¹⁵, kontrola administracyjna, będąc działaniem władczym, musi być prowadzona z poszanowaniem

¹¹ Szerzej: I. Bernatek-Zygula, *Prawne umocowanie Polskiej Komisji Akredytacyjnej w systemie państwa*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 4(16); M. Kwiecień-Miland, *Polska Komisja Akredytacyjna w latach 2002–2018. Studium z zakresu statusu prawnego*, Warszawa 2020; P. Ruczkowski, *Status prawny Polskiej Komisji Akredytacyjnej i jej uchwał oraz ich wpływ na sferę zewnętrzną działania administracji w świetle koncepcji demokratycznego państwa prawnego*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2014, nr 7–8.

¹² B. Kołaczkowski, M. Ratajczak, *Ocena programowa kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim – krytyczne refleksje na temat regulacji prawnej i praktyki jej stosowania*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2024, nr 1, s. 57–80.

¹³ Jednym z rzadkich opracowań dostępnych w sieci jest dysertacja doktorska Teresy Słoszor *Zmiany akademickiego systemu kształcenia pielęgniarek i położnych w Polsce w latach 1969–2009. Studium historyczno-edukacyjne*, obroniona na Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w 2014 r.

¹⁴ Uchwała nr 102/2012 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacji z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie Krajowej Rady Akredytacji Szkół Pielęgniarek i Położnych.

¹⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

zasady równego traktowania kontrolowanych podmiotów. Oznacza to, że żaden podmiot nie może być dyskryminowany ani faworyzowany w trakcie kontroli, niezależnie od formy własności, statusu prawnego czy pozycji społecznej. Równość oznacza także, iż podmioty podobne co do rodzaju działalności czy skali powinny być kontrolowane według tych samych standardów, a nie w sposób dowolny czy odmienny. Prawo Unii Europejskiej i standardy Rady Europy również wymagają niedyskryminacyjnego stosowania prawa i równego traktowania w działaniach nadzorczych i kontrolnych. Równość podmiotów wobec prawa¹⁶ w postępowaniu administracyjnym i w trakcie kontroli administracyjnej¹⁷ jest bowiem gwarancją praworządności, chroni przed nadużyciami i wzmacnia transparentność działań administracji publicznej. Jest ona nie tylko konstytucyjnym obowiązkiem, ale i warunkiem sprawiedliwego i skutecznego nadzoru nad legalnością działalności obywateli, przedsiębiorców i instytucji.

Zasada równości wobec prawa w kontekście częstotliwości kontroli administracyjnych oznacza, że organy kontrolujące nie mogą dowolnie i nierówno rozkładać ciężaru kontroli między podmioty o podobnym charakterze. Zróżnicowanie częstotliwości kontroli mogłoby być dopuszczalne, ale tylko gdyby miało rzetelne uzasadnienie w analizie ryzyka i przykładowo w razie naruszeń prawa przez konkretny podmiot czy danych obiektywnych. Jeśli inne kierunki studiów o podobnym charakterze, randze i problematyce są kontrolowane tylko przez jedną instytucję, brak jest obiektywnego uzasadnienia dla podwójnej kontroli. W analizowanym kazusie nawet kierunki powszechnie uważane za istotniejsze (czy trudniejsze) w systemie nauki i funkcjonowaniu państwa nie podlegają podwójnej kontroli jakości kształcenia. Co więcej, gdy kontrola przez drugą instytucję następuje częściej i intensywniej, a z tym mamy do czynienia w przypadku działalności KRASzPiP równoległe do PKA, można uznać to za nierówne traktowanie, szczególnie że podwójna kontrola wywołuje dodatkowe obciążenia administracyjne i organizacyjne. Pojawiają się także niepotrzebne rozbieżności, wszak PKA i KRASzPiP różnią się często w interpretacji przepisów, wydają rozbieżne opinie, co nie wzmacnia ani świadomości kontrolowanych, ani ich zaufania do organów państwa.

Możliwa metoda deregulacji

Chcąc przeprowadzić w powyższym zakresie proces deregulacji, można dokonać zmian w brzmieniu art. 54 PSzWiN, usuwając jego ust. 4, mówiący, że pozwolenie na utworzenie studiów na kierunkach pielęgniarstwo lub

¹⁶ Szerzej: J. Korczak, P. Lisowski (red.), *Równość w prawie administracyjnym*, Warszawa 2018.

¹⁷ T. Bąkowski, *Wolność i równość w prawie administracyjnym*, [w:] P. Lisowski (red.), *Administracja publiczna wobec procesów zmian w XXI wieku. Księga jubileuszowa profesora Jerzego Korczaka*, Wrocław 2024, s. 167–169.

położnictwo na określonym poziomie może być wydane uczelni posiadającej akredytację udzieloną przez KRASzPiP. Propozycja tak nie narusza kluczowego zapisu ust. 2 art. 54, wskazującego obligatoryjne zasięgnięcie przez ministra wydającego pozwolenie opinii PKA w sprawie spełnienia warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu oraz związku studiów ze strategią uczelni, a także ministra nadzorującego uczelnię lub ministra właściwego do spraw zdrowia w przypadku studiów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i farmacji. Czym innym jest wszakże postulowanie deregulacji wobec kierunku pielęgniarstwo, a czym innym wobec medycyny. Należy jednocześnie podkreślić, że art. 54 PSzWiN przewiduje opiniowanie ministra właściwego do spraw zdrowia w przypadku kierunków lekarskich, ale nie istnienie osobnego organu kontroli.

Najprostszym i najsensowniejszym rozwiązaniem byłoby więc usunięcie ust. 4 z art. 54. Eliminacja podwójnej akredytacji dla kierunku pielęgniarstwo, pozostawiając właściwość rzeczową PKA, nie narusza brzmienia ani celu art. 55 ust. 2 ustawy z 2011 r., stanowiącej, że minister właściwy do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych, określi w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki prowadzenia studiów na kierunku pielęgniarstwo. Zapis ten wszakże dotyczy podstawy programowej, limitów godzinowych, organizacji procesu kształcenia. Warunki te weryfikować powinna jednak PKA, co najwyżej ze składem osobowym poszerzonym o dodatkowych reprezentantów nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

Art. 54 PSzWiN zasadnie wymaga, aby utworzenie kierunku lekarskiego odbyło się po zaopiniowaniu przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Ale nawet to dotyczy kształcenia lekarzy, nie pielęgniarzy i pielęgniarek. Pielęgniarstwo jest w systemie kształcenia i w systemie ochrony zdrowia traktowane odmiennie od kierunku lekarskiego, nie wymaga studiów jednolitych, daje znacznie skromniejsze uprawnienia. Stąd ustawodawca wyraźnie rozgraniczył te obszary i warunek opiniowania przez ministra właściwego do spraw zdrowia dotyczy tylko kierunków lekarskich.

Należy podkreślić, że oprócz samorządu terytorialnego polskie prawo przewiduje również możliwość tworzenia licznych rodzajów samorządów funkcjonalnych i zawodowych: samorząd sędziowski¹⁸, samorząd adwokacki¹⁹, samorząd prokuratorski²⁰, samorząd radców prawnych²¹, samorząd notarialny²²,

¹⁸ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 334 z późn. zm.).

¹⁹ Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564 z późn. zm.).

²⁰ Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 304 z późn. zm.).

²¹ Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499 z późn. zm.).

²² Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 479 z późn. zm.).

samorząd lekarski²³, samorząd rolniczy²⁴, samorząd rzemieślniczy, samorząd uczniowski, samorząd akademicki, samorząd gospodarczy, samorzady zawodowe pielęgniarek i położnych, aptekarzy²⁵, architektów²⁶, doradców podatkowych²⁷. Z całego tego grona tylko samorząd pielęgniarek i położnych ma, poprzez reprezentatywny organ, kompetencje w zakresie opiniowania otwarcia kierunku studiów i kontroli jego prowadzenia. Nie sposób znaleźć uzasadnienia dla takiego stanu rzeczy względami potrzeby kontroli jakości kształcenia, przy działalności wyspecjalizowanej w tym zakresie PKA, oraz nie nadając analogicznych uprawnień samorządom tak istotnych dla funkcjonowania państwa samorządów, jak sędziowie, notariusze, lekarze czy aptekarze.

Zakończenie

Powyższe opracowanie pozwala na wysnucie następujących wniosków oraz sformułowanie postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda*.

1. U progu XXI w. model kształcenia pielęgniarek w Polsce przeszedł fundamentalną zmianę, a w okresie akcesyjnym przyjął unijny standard kształcenia na studiach wyższych. Za tymi reformami szły zmiany modelu kontroli jakości kształcenia najpierw w szkołach medycznych, szkołach pielęgniarstwa, w końcu na studiach wyższych na kierunku pielęgniarstwo.
2. Po licznych nowelizacjach zadanie kontroli jakości kształcenia na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo w roku 2001 powierzono Krajowej Radzie Akredytacyjnej Szkolnictwa Medycznego, przemianowanej w 2011 r. na Krajową Radę Akredytacyjną Szkół Pielęgniarek i Położnych. Stało się to mimo że od 2002 r. działała Państwowa Komisja Akredytacyjna, przemianowana w 2011 r. na Polską Komisję Akredytacyjną. Tym samym przy kompetencjach PKA do kontroli wszystkich kierunków studiów prowadzonych w Polsce dwa z nich podlegały drugiej, równoległej kontroli KRASzPiP.
3. Rozwiązania takiego nie przewiduje ustawa prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w części konstytuującej PKA. Przyjęte w ustawie rozwiązania mają na celu jednolity, spójny model kontroli jakości kształcenia

²³ Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1234 z późn. zm.).

²⁴ Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 183 z późn. zm.).

²⁵ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 688 z późn. zm.).

²⁶ Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 551 z późn. zm.).

²⁷ Ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2117 z późn. zm.).

- na wszystkich kierunkach studiów. Potwierdza to Trybunał Konstytucyjny, a problem zauważa Prezydium PKA.
4. Aktualnie funkcjonujący dualizm kontroli jakości kształcenia na kierunku pielęgniarstwo i kierunku położnictwo narusza konstytucyjną zasadę równości w ujęciu tak ustrojowym, jak i procesowym. Rozwiązanie to rodzi nieuzasadnione dodatkowe trudności organizacyjne dla uczelni prowadzących te kierunki studiów ze względu na zwiększoną częstotliwość kontroli. Często rozbieżne opinie i interpretacje PKA i KRASzPiP podważają zaufanie do organów państwa, zamiast wzmacniać świadomość prawną kontrolowanych.
 5. Rozwiązaniem opisanej sytuacji powinna być nowelizacja ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, polegająca na usunięciu ust. 4 z art. 54 ustawy, który aktualnie uzależnia wydanie przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwo wyższego pozwolenia na prowadzenia studiów na kierunku pielęgniarstwo i kierunku położnictwo od posiadania akredytacji KRASzPiP. Taka zmiana nie ograniczałaby w żadnym zakresie uprawnień do kształtowania przez samorząd pielęgniarski i resort zdrowia warunków programowych dla tych kierunków studiów, kontrolowanych wszakże w standardowym trybie przez PKA.
 6. Aktualnie rozwiązanie podwójnej kontroli dotyczy tylko kierunków studiów pielęgniarstwo i położnictwo, pozostawiając wszystkie inne kompetencje wyłącznie PKA. Jednolita kontrola ma miejsce także w przypadku nie mniej wymagających kierunków, jak studia medyczne czy prawnicze. Podobnie żaden inny samorząd zawodowy w Polsce, poza pielęgniarskim, nie ma ustawowo zagwarantowanego wpływu na kontrolę jakości kształcenia na studiach wyższych. Wszystkie pozostałe biorą w tym udział, co najwyżej, jako interesariusze zewnętrzni.

Wykaz literatury

- Bąkowski T., *Wolność i równość w prawie administracyjnym*, [w:] P. Lisowski (red.), *Administracja publiczna wobec procesów zmian w XXI wieku. Księga jubileuszowa profesora Jerzego Korczaka*, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii UW, Wrocław 2024.
- Bernatek-Zyguła I., *Prawne umocowanie Polskiej Komisji Akredytacyjnej w systemie państwa*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2013, nr 4(16).
- Kołaczkowski B., Ratajczak M., *Ocena programowa kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim – krytyczne refleksje na temat regulacji prawnej i praktyki jej stosowania*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2024, nr 1.
- Korczak J., Lisowski P. (red.), *Równość w prawie administracyjnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.

- Kwiecień-Miland M., *Polska Komisja Akredytacyjna w latach 2002–2018. Studium z zakresu statusu prawnego*, Instytut Nauki o Polityce, Warszawa 2020.
- Ruczkowski P., *Status prawny Polskiej Komisji Akredytacyjnej i jej uchwał oraz ich wpływ na sferę zewnętrzną działania administracji w świetle koncepcji demokratycznego państwa prawnego*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2014, nr 7–8.
- Słosorz T., *Zmiany akademickiego systemu kształcenia pielęgniarek i położnych w Polsce w latach 1969–2009. Studium historyczno-edukacyjne*, praca doktorska obroniona na Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Poznań 2014.

Summary

On the dualism of quality control in nursing education in the context of deregulation

Keywords: higher education law, quality control of education, PKA, KRASzPiP, nursing, deregulation, unequal treatment, medical law.

The forms of education in various professions and specialisations have changed over the years, as have the models of control over this process. Control over fields of study granting special privileges, including professions of public trust, has been and remains particularly strict. Against the backdrop of such regulations and a unified model of quality control in higher education based on the activities of the Polish Accreditation Committee, only two fields of study stand out: nursing and midwifery. In their case, as a result of the evolution from secondary vocational education to higher education, with substantive supervision by the professional self-government and the Ministry of Health, a dual system of control has developed. In parallel with the standard procedure, these fields are additionally supervised by the National Accreditation Council for Nursing and Midwifery Schools. This model creates organisational difficulties for universities and raises doubts about equal treatment. It undermines the principles underlying the establishment of the Polish Accreditation Committee by making unnecessary exceptions to the rule. Moreover, it is contrary to the constitutional principle of equality. A solution to this problem, which has not been noticed on a wider scale, could be a minor amendment to the regulations on science and higher education, which the author urges and proposes. The aim of this study is therefore to analyse the statutory provisions, interpret them, including their purpose, critique them and propose possible amendments that could be adopted by the legislator. The argument is based on a dogmatic-legal and historical-legal method. It is based on literature in the field of higher education and science law, constitutional and administrative law, and legal acts in force as of 15 May 2025.